

Prikaz LGBT+ zajednice u Hrvatskoj

Grgić, Laura

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:181260>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-14**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA
ODSJEK ZA SOCIOLOGIJU

Laura Grgić

Prikaz LGBT+ zajednice u Hrvatskoj

Završni rad

Zagreb, 2023.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA
ODSJEK ZA SOCIOLOGIJU

Laura Grgić

Prikaz LGBT+ zajednice u Hrvatskoj

Završni rad

Mentor: doc. dr. sc. Marina Perić Kaselj

Sumentor: mag. soc. Marija Zelić

Zagreb, 2023.

Sadržaj

Sažetak.....	1
1. Uvod.....	2
2. LGBT+	3
2.1. LGBT+ zajednica u Hrvatskoj i svijetu	5
2.2. Referendum o braku.....	6
3. Socijalna isključenost.....	8
4. Zakonodavstvo i nasilje.....	9
5. Nasilje nad LGBT+ osobama.....	11
5.1. Prevencija nasilja	11
6. Provođenje kvalitativnog istraživanja	13
6.1. Rezultati istraživanja.....	13
6.2. Zaključak istraživanja	17
7. Zaključak.....	19
Literatura	20

Sažetak

LGBT+ zajednica je jedna od seksualnih manjina u Republici Hrvatskoj kao i u ostatku svijeta. Članovi zajednice često se susreću s različitim vrstama diskriminacije poput ekonomske ili diskriminacije u zdravstvu te prilikom zapošljavanja. Američko udruženje psihijatra 1975. donijelo je odluku kako homoseksualnost nije poremećaj te se homoseksualnost smatra normalnom seksualnošću. Građani Hrvatske 2013. na Referendumu odlučuju da je brak zajednica između muškarca i žene, ali ipak LGBT+ zajednica uspijeva dobiti gotovo jednaka prava kao i heteroseksualni parovi. Ono što ne mogu je posvajati djecu, ali i na tome se radi. Članovi LGBT+ često su žrtve nasilja i uznemiravanja te se radi na edukaciji policijskih službenika kako postupati prema žrtvama nasilja koji su članovi LGBT+ zajednice – jednako kao prema svima drugim žrtvama nasilja bez osuđivanja. Jedan od načina kako možemo smanjiti nasilje je prevencija i edukacija cijele zajednice. Zahvaljujući Deklaraciji o seksualnim pravima koja je donesena u Hong Kongu 1999. LGBT+ osobe imaju jednaka seksualna prava kao i heteroseksualne osobe. Za potrebe završnog rada provedeno je istraživanje nad četiri člana LGBT+ zajednice s temama poput osvještavanje seksualnosti, reakcije obitelji i prijatelja, sigurnost u svoju seksualnost, utjecaj seksualnosti na mentalno zdravlje, razina homofobije, tema homofobije na društvenim mrežama i pogrđni nazivi i usporedba Hrvatske s drugim europskim državama.

Ključne riječi: LBGT+, LGBT+ zajednica, rod, spol, nasilje, razvijanje identiteta

1. Uvod

Tema završnog rada je LGBT+ zajednica i njezin razvoj u Republici Hrvatskoj. Cilj ovog rada je objasniti što znači LGBT+ zajednica. Također ukazati će se na problematiku s kojom se susreću poput diskriminacije i nasilja te će se prikazati razvoj LGBT+ identiteta i deklaracije o seksualnosti.

„Seksualnost je integralni dio osobnosti svakog ljudskog bića. Potpuni razvoj seksualnosti ovisi o zadovoljenju osnovnih ljudskih potreba kao što su želja za kontaktom, intimnošću, emocionalnim izražavanjem, užitkom, nježnošću i ljubavlju. Ona se oblikuje kroz osobe i društvene odnose, a potpuni razvoj seksualnosti je neophodan za individualnu, interpersonalnu i društvenu dobrobit“. (Žegura, 2016:35) Homoseksualnost je jedan od oblika seksualne orijentacije, nije duševni poremećaj te je prisutna u svim kulturama i društvima. U razdoblju od 50-ih do 70-ih godina prošlog stoljeća, Američko udruženje psihijatara smatralo je homoseksualnost poremećajem te je time uklonjeno s liste mentalnih i emocionalnih bolesti. Tu odluku je podržalo i Američko udruženje sociologa 1975. godine, a svjetska zdravstvena organizacija tu odluku podržava od 17. svibnja 1990. Taj datum se od 2004. godine obilježava kao Međunarodni dan protiv homofobije (IDAHO – International Day Against Homophobia). (Spahić, Gavrić, 2016, prema Kondor-Langer)

Prema Mondimore (2003, prema Vučković Juroš, 2015.) u prošlosti su seksualne manjine bile prisiljene skrivati se kako bi članovi tih manjima sačuvali svoj život, a danas se, najčešće u azijskim i afričkim zemljama, homoseksualnost kažnjava smrću. Kroz povijest su homoseksualci bili označeni ružičastim trokutom te su uz Rome i Židove bili žrtvama koncentracijskih logora.

U radu će se prezentirati rezultati kvalitativnog istraživanja provedeno nad četiri ispitanika. Teme koje su se istraživale kroz intervju bile su osvještavanje seksualnosti, reakcije obitelji i prijatelja, sigurnost u svoju seksualnost, utjecaj seksualnosti na mentalno zdravlje, razina homofobije, tema homofobije na društvenim mrežama i pogrđni nazivi i usporedba Hrvatske s drugim europskim državama.

2. LGBT+

LGBT+ je skraćeni akronim koji se odnosi na osobe čija seksualnost nema heteroseksualne normative. Puni akronim je LBTIQCAPGNGNA te svako slovo označava drugačiju seksualnost kojoj ljudi mogu pripadati.

Prema Ilga Europe, **L** označava lezbijke odnosno žene koje seksualno i/ili emocionalno privlače žene. **G** označava gay osobu koja se definira kao muškarac kojeg emocionalno i/ili fizički najčešće privlače osobe koje su društveno percipirane ili koje se definiraju kao muškarci. Ovaj se naziv najčešće odnosi na muškarce, ali i drugi ljudi koje privlači isti spol ili različiti mogu se definirati kao gay. **B** označava biseksualnu osobu koju na emocionalnoj i/ili seksualnoj razini privlače više od jednog spola. **T** označava transrodnu osobu koja je prošle neku fazu tjelesne tranzicije. To je krovni pojam koji se odnosi na osobe čiji se rodni identitet i/ili rodno izražavanje razlikuju od spola ili roda s kojim su rođeni. Mogu se odlučiti za različite tranzicije pa tako primjerice neki mogu koristiti druge zamjenice, uz promjenu zamjenica mogu promijeniti i ime, neke osobe uzimaju hormone, a postoje i oni koji se uz hormone odluče i za operativne zahvate. **I** označava interseksualnu osobu koje je rođena sa spolnim karakteristikama koji pripadaju klasičnoj definiciji žene ili muškarca. Interspolnost je pojam koji potvrđuje da je spol fizički različit, ali postoje ljudi s varijacijama spolnih karakteristika koje nisu ni muške ni ženske. **Q** označava queer pojam koji se može odnositi na sve osobe, osobine, pokrete, politike ili radnje koje ne proizlaze iz heteronormativnog socijalnog ili kulturnog obrasca. Pojam queer odnosi se i na queer teoriju koja se bavi heteronormativnim društvenim normama koje utječu na rod i seksualnost. **C** označava cis osobe čiji rodni identitet odgovara njihovom spolu pri rođenju odnosno osobe se ne identificiraju kao trans. Prema Britannica.com, **A** označava aseksualnu osobu za koju je karakterističan nedostatak seksualne privlačnosti prema drugoj osobi. Oni mogu, ali i ne moraju, biti aromantični odnosno ne imati interesa za romantične veze. Također mogu biti u odnosu s osobom koja je druge seksualne orijentacije. Pojam „sivoseksualan“ odnosi se na osobe koje rijetko dožive seksualnu privlačnost ili osjećaje, ali imaju malu dozu seksualne želje. Pojam „demiseksualan“ odnosi se na ljude koji seksualnu privlačnost mogu ostvariti samo ako imaju emocionalnu ili romantičnu privlačnost s drugom osobom. **P** označava panseksualnost tj. osobu koju emocionalno i/ili seksualno privlače ljudi bez obzira na njihov spol. **G** označava rodnu neusklađenost (gender-non-conforming) odnosi se na izražavanje roda koji nisu muški ili ženski. (Ilga Europe)

Stranica „*Nation Center for Transgender equality*“ slovom **N** označava non-binary (nebinarna/i) ili genderqueer ili „nebinaran/a“, osobe koje nisu ni muško ni žensko odnosno ne

uklapaju se u kategorije „muško“, „žensko“ i „muškarac“ ili „žena“. Prema stranici udruge Lori A označava **androginu** osobu koja se izgledom i vlastitom identifikacijom ne priklanja ni ženskom ni muškom rodu, te se rodno izražava miješano ili neutralno. Njihov identitet je rodno nebinaran i u isto vrijeme može uključivati oba identiteta ili pak ni jedan.

Enciklopedija Britannica donosi definiciju za **homofobiju i bifobiju**, a to je kulturološki proizveden strah ili predrasude prema homoseksualnim (ili općenito osobama LGBT+ populacije) koji se ponekad mogu primijeniti i u zakonskim ograničenjima ili, u ekstremnim slučajevima, maltretiranju pa i nasilju nad pripadnicima LGBT+ populacije.

Prema Popov i sur. (2010, prema Poredoš Lavor, Šuperina, 2013), ono što se mora još objasniti kada se bavimo LGBT+ zajednicom su razlike u spolu i rodu. Spol je podijeljen na „muški“ i „ženski“ te na temelju vanjskih spolnih organa, a rod je osobna identifikacija vlastitog identiteta koji se može i ne mora podudarati sa spolom. **Seksualni identitet** se odnosi na samoidentificiranje i samodefiniranje.

Spol	Rod
Biološki determiniran	Definiran društveno ili individualno
Urođen	Naučen
Jednak unutar različitih kulturnih okruženja	Mijenja se od kulture do kulture i s ekonomskim, društvenim i političkim okruženjem
Medicinska i zakonska klasifikacija	Nema klasifikacije
Binarna kategorija	Kontinuirana varijabla (uključuje nebrojeno kategorija)

Tablica 1.: Razlika „spol“ i „rod“ (Popov i sur., prema Poredoš Lavor, Šuperina, 2013.)

Navedene seksualnosti nisu tako jednostavne kako se čini te mnoge od njih imaju dodatne podjele.

Prema službenoj stranici Zagreb Pride-a zastava duginih boja predstavlja LGBT+ zajednicu u cjelini i moguće je vidjeti na mnogim koncertima, ali i svim pride-ovima. Zastava koja sadrži rozu, ljubičastu i plavu boju obilježava biseksualne osobe, zastava lezbijki sadrži nijanse od crveno-narančaste do rozo-ljubičaste, aseksualna zastava sadrži crnu, sivu, bijelu i ljubičastu, dok je zastava transrodnih osoba svijetloplava, roza, bijela, roza i svijetlo plava boja. (zagreb-pride.net) Ovo su samo neke od zastava u LGBT+ zajednici te njihove boje kojima se može identificirati koju seksualnost predstavljaju.

2.1. LGBT+ zajednica u Hrvatskoj i svijetu

Diskriminacija nije problem koji se javlja samo u LGBT+ zajednici, već je ona ukorijenjena u različite sfere našega društva. Prema Čežmar i Mikulin (2017), kako bi se suzbila diskriminacija na temelju seksualnosti ona se odvija putem radnog zakonodavstva. Hrvatska je prve korake po pitanju diskriminacije seksualnih manjina poduzima kada je bila dijelom Jugoslavije 1978. dekriminalizacijom istospolnog seksualnog čina. Prije dekriminalizacije, 50-ih godina u Jugoslaviji su se seksualne manjine progonile što je često vodilo do zatvorskih kazni i sudskih procesa.

Čežmar i Mikulin, (2017) 80-ih i 90-tih godina prošlog stoljeća obilježava se osnivanje prvih gay i lezbijских udruga te je 1989. iz Ženske grupe na Trešnjevci nastala prva lezbijka grupa u Hrvatskoj – Lila inicijativa. Godine 1992. nastaje LIGMA organizacija koja je okupljala lezbijke, homoseksualce i biseksualce, a organizacija je s radom prestala 1997. Tijekom 90-ih aktivnosti gay i lezbijских grupa bile su bazirane na uslugama SOS telefona, informiranja o AIDS-u te queer kulturi. Prema Čežmar, Mikulin (2017), dok je Hrvatska još bila dijelom Jugoslavije osnovan je Omladinski radio koji pokreće gay radio program. Časopisi Start, Danas i Svijet pružaju potporu seksualnim manjinama.

Epstein (1996, prema Vučković Juroš, 2015) smatra kako je utjecaj na LGBT+ zajednicu i njihovu veću prisutnost u medijskom prostoru uzrokovano bolešću AIDS do čijeg vrhunac dolazi 80-ih godina prošlog stoljeća. Na početku se smatralo da je AIDS bolest koja se javlja samo kod homoseksualaca te jedini koji su pridavali pažnju tom problemu bili su medicinski djelatnici i gay zajednice. Nakon što se shvatilo da AIDS ne pogađa samo LGBT+ zajednicu znatiželja medija za to pitanje je porasla. Kriza koja je bila uzrokovana AIDS-om potakla je mobilizaciju i suradnju gay-eva i lezbijki, prvenstveno za borbu protiv AIDS-a, a potom su surađivali za druga LGBT+ prava što je kulminiralo 1987. maršem u Washingtonu čiji je cilj bio da se javnost osvijesti o krizi s AIDS-om i problemu nejednakosti LGBT+ pripadnika.

Prema D'Emilio, (2000, prema Vučković Juroš, 2015) višednevni sukobi s policijom 1969. godine u New Yorku ili Stonewallski nemiri označavaju prekretnicu u povijesti LGBT+ zajednice. Stonewallske nemire potaknuli su i drugi pokreti koji su se tada događali poput pokreta za građanska prava crnaca i žena.

„Danska 1989. godine postaje prva zemlja koja je istospolnim partnerima omogućila sklapanje registriranog partnerstva, a 10 godina kasnije postaje prva europska zemlja koja istospolnim partnerima omogućuje zajedničko usvajanje djece. Nizozemska, 2001., postaje prva zemlja koja je legalizirala istospolni brak.“ (Waalwijk, 2001, prema Vučković Juroš, 2014:199)

2.2. Referendum o braku

U Republici Hrvatskoj održan je referendum o ustavnoj definiciji braka u prosincu 2013. godine. Referendumu je pristupilo 37,9% građana koji su izglasali da je brak životna zajednica muškarca i žene. (Državno izborno povjerenstvo, 2013., prema Vučković Juroš, 2015)

Čizmek (prema Vučković Juroš, 2015), smatra kako se Hrvatska tim rezultatom pridružila zemljama istočne i srednje Europe koje su svojim ustavima onemogućile istospolnim partnerima instituciju braka. Unatoč toj zabrani, sredinom 2014., Hrvatska je usvojila Zakon o životnom partnerstvu čime su istospolnim parovima omogućili gotovo sva prava te jedino pravo koje nemaju jest pravo na posvajanje djece.

Za vrijeme izlaska Hrvatske iz Jugoslavije i početkom Domovinskog rata dolazi do prevrata u napretku u pravima homoseksualaca. Važnu ulogu imala je i vladajuća stranka HDZ čiji je jedan od temelja rodno tradicionalna ideologija. Đurin (prema Vučković Juroš, 2015) ističe kako je u to vrijeme dominirala desna opcija vlasti koja je usko surađivala s Katoličkom crkvom čiji su utjecaji rasli tijekom devedesetih godina prošlog stoljeća te se nameće tradicionalna rodna i spolna politiku. Sve što je drugačije od tradicionalnog, poput samaca, osoba koje ne žele djecu, trans osobe, za njih su prijetnja društvu. (Vuletić, 2004, Đurin 2012, u Vučković Juroš, 2015) Tijekom devedesetih godina prošlog stoljeća nema rasprava o homoseksualnosti i seksualnim manjinama te se homoseksualnost ili homoseksualci spominju kako bi se diskreditiralo političkog suparnika. LGBT+ osobe su tada, ukoliko bi se otkrila njihova orijentacija, dobivali otkaze ili bih ih se otpuštalo iz vojske te su često bile žrtve skinheads¹.

---

¹ pripadnici društvene supkulture, redovito iz radničke klase, prepoznatljive ikonografije (obrijana glava, kožna jakna i čizme). Pojavili su se u Velikoj Britaniji u drugoj polovici 1960-ih (kao jedan od oblika prosvjeda marginaliziranih skupina na sve rašireniju konzumerističku kulturu), potom su se od sredine 1970-ih raširili i u drugim europskim zemljama te u SAD-u. Iako se često povezuju s desnim ideologijama te rasističkim i nasilničkim

„World Values Survey Association“ provodi istraživanje u Hrvatskoj 1996. godine u kojoj se 46,19% ispitanika izjasnilo kako homoseksualnost nije nikada ili gotovo nikada nije moguće opravdati. (WVS 2014, prema Vučković Juroš, 2015) Slično istraživanje provodi „European Values Study“ 1999. godine kada takvo mišljenje ima 69,07% Hrvata. (EVS 2011, prema Vučković Juroš, 2015)

Jurčić (prema Vučković Juroš, 2015) naglašava da se u Hrvatskoj 2000. godine preuzimanjem vlasti od strane lijeve koalicije na čelu s SDP pruža veća politička podršku seksualnim manjinama. 2003. godine donosi se Zakon o istospolnim zajednicama, no u literaturi se navodi kako taj zakon ima simboličnu, ali ne i stvarnu promjenu. Bitno je naglasiti kako je šest mjeseci trajala kampanja građanske udruge „*U ime obitelji*“ Željke Markić koju je podupirala i Katolička crkva te mnoge javne i nejavne osobe. U ime obitelji je konzervativna organizacija koja ne podupire LGBT+ zajednicu i smatra da takvi ljudi „nisu dostojni“ jednakih prava poput braka i usvajanja djece poput „normalnih“ heteroseksualnih osoba. Željka Markić, kao predstavnica *U ime obitelji*, nekoliko dana prije referenduma 2013. daje izjavu: „(...) Cilj udruge *U ime obitelji* je da nikada ne dođe do situacije gdje bi istospolni parovi dobili prava koja imaju i heteroseksualni. Želimo zacementirati to da *gay* ili lezbijski ili kako već hoćete parovi nikada ne dobiju iste prilike kao normalni parovi, a normalni su parovi muškarci i žene, različitih spolova, kako je Bog i htio.“ (Hina, 2013, prema Vučković Juroš, 2015:200) U kolovozu 2014. donesen je zakon o životnom partnerstvu kojim se istospolnim parovima omogućuju ista prava kao i heteroseksualnim parovima kao što je pravo na zdravstvenu zaštitu, ali se tim zakonom i dalje onemogućuje istospolnim parovima zajedničko usvajanje djece.

Prema Jurčić (prema Vučković Juroš, 2015) lezbijska organizacija Kontra i LGBT organizacija Iskorak 2002. organiziraju prvu paradu ponosa na kojoj se okupilo 300-tinjak ljudi, ali nije prošlo bez incidenata, posebno onih nasilnih. Mora se spomenuti i prva povorka ponosa 2011. koja se održala u Splitu koja je ostala zapamćena po velikom nasilju. Nakon toga takvih incidenata nije bilo. 2003. godine se organizira i prvi festival pod imenom „Queer Zagreb“.

---

ponašanjem, nisu ideološki unificirani (uz neonacističke, ima i tradicionalnih konzervativno usmjerenih, ali i lijevih, pa i apolitičnih pripadnika). (Enciklopedija.hr)

3. Socijalna isključenost

Šućur (prema Vučković Juroš, 2015) socijalnu isključenost obilježava neuspješna integracija u jednom ili više od četiri sustava, a to su demokratsko – pravni sustav (građanska dimenzija), radno – tržišna dimenzija (ekonomska dimenzija), sustav socijalne dobrobiti (socijalna dimenzija) te obiteljskom i sustavu lokalne zajednice (interpersonalna dimenzija.)

Građanska dimenzija odnosno isključenost iz demokratsko – pravnog sustava se odnosi na neravnopravnost građana LGBT+ populacije u demokratskom poretku u odnosu na druge građane koji su heteroseksualni. Ovime se mogu kršiti ljudska, građanska i politička prava, a kao probleme građanske isključenosti mogu se izdvojiti kršenja ljudskih prava poput prava na ljudsko dostojanstvo, osobu sigurnost, kršenje ustavno zajamčene jednakosti pred zakonom te nemogućnost punopravnog sudjelovanja u društvenim institucijama koje su građanima dostupne neovisno o „rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovini, rođenju, naobrazbi, društvenom položaju ili drugim osobinama“. (Ustav Republike Hrvatske, NN 85/2010., čl. 14., prema Vučković Juroš, 2015)

Ekonomska dimenzija odnosno isključenost i radno – tržišne dimenzije „odnosi se na onemogućenu ili otežanu ekonomsku integraciju te se to veže i na otežani ili onemogućeni pristup zaposlenju i ekonomskim dobrima“ (Šućur, 2004, prema Vučković Juroš, 2015:206). Najčešći uzrok ove isključenosti je diskriminacija prilikom zapošljavanja i na radnom mjestu. Prema Jurasu i suradnicima (prema Vučković Juroš, 2015), istraživanje koje je provela agencija Henda 2005. godine pokazalo je da u 202 hrvatska poduzeća, 66% osoba koje su zadužene za donošenje poslovnih odluka ne bi zaposlile osobe koje su se deklarirale kao članom seksualne manjine. Još jedno istraživanje je proveo Puls 2007. godine koje je donijelo slijedeće rezultate – na 800 ispitanika njih 49% je izjavilo da homoseksualcima i biseksualcima treba zabraniti rad u javnim službama, a njih 67% smatralo je da im treba zabraniti rad s djecom.

Socijalna integracija odnosi se na obrazovanje i zdravstvo te na neuspjelu socijalnu integraciju koje pruža država. Obrazovanje se odnosi na analizu udžbenika za osnovnu i srednju školu koju je provela udruga *Kontra* koje je pokazalo se da većina udžbenika ne obrađuje LGBT+ tematiku, a obitelj se prikazuje kao heteroseksualna zajednica dok se homoseksualnost najviše obrađuje u udžbenicima za vjeronauk te se obrađuje iz vjerske perspektive, a ne znanstvene. „Tema homoseksualnosti nedostaje i u udžbenicima biologije za osnovnu školu, a u samo jednom udžbeniku se spominje u kontekstu AIDS-a koja je bolest koja je otkrivena kod homoseksualaca.“ (Brumen, 2012, prema Vučković Juroš, 2015:208) „Udžbenici iz biologije i

psihologije za gimnazije pružaju uvid u postojanje drugačijih spolnih orijentacija, ali je naglasak na heteroseksualnosti.“ (Brumen, 2012, prema Vučković Juroš, 2015:208-209) Autorica objašnjava kako ni u strukovnim školama nije bolja situacija te da se homoseksualnost ili ignorira ili se spominje u kontekstu AIDS-a. U obrazovnom sustavu potrebna je edukacija prvenstveno profesora, a potom i učenika o postojanju različitih seksualnosti, prihvatanju i poštivanju istih. Prema UNDP-Hrvatska (2006, prema Vučković Juroš, 2015) problem s kojim se susreće LGBT+ zajednica u zdravstvu je prevladavanje heteronormativnosti koja često bude manifestirana u neosjetljivost zdravstvenih djelatnika prema LGBT+ populaciji. Prema Juras (prema Vučković Juroš, 2015) mnoge transrodne osobe koje žele promijeniti spol susreću se s problemom odbijanja – neki endokrinolozi odbijaju potpisati obrasce koje izdaje HZZO za liječenje u inozemstvu te kao razlog navode da nisu upoznati s temom transrodnosti. Pojedini pripadnici psihijatrijske struke su često neprofesionalni u svom odnosu prema LGBT+ osobama. U neprofesionalnost spadaju javni istupi koji govore da je homoseksualnost psihički poremećaj što je suprotno od službenog stava struke te pojedini sugeriraju da je homoseksualnost bolest koja se može izliječiti.

Interpersonalna dimenzija odnosi se na isključenost iz obiteljskog sustava i sustava lokalne zajednice. U obiteljima doživljavaju nerazumijevanje te se ova dimenzija najviše odnosi na održavanje veza i odnosa s članovima obitelji, prijateljima i susjedima. Riječka lezbijska udruga *Lori* provela je istraživanje 2007. godine na 236 LGBTQ osoba te prema njihovim podacima, pomisao članova seksualnih manjina da kažu svojim obiteljima svoju seksualnost izaziva negativne osjećaje poput tjeskobe i straha. U tom istraživanju se pokazalo da su strah, tjeskoba, odbacivanje i mogućnost različitih vrsta nasilja razlog zašto članovi svojim obiteljima ne kažu svoju seksualnost. (Lori, „Prihvaćenost pripadnica i pripadnika seksualnih i rodnih manjina u obitelji u Hrvatskoj“, 2007, prema Vučković Juroš, 2015)

4. Zakonodavstvo i nasilje

Kao uvod u ovaj navela bih primjer gospodina Dudgeona protiv Velike Britanije. Naime, gospodin Dudgeon tužio je Veliku Britaniju zbog zakona u Sjevernoj Irskoj po kojem su se dobrovoljni homoseksualni odnosi između punoljetnih muškaraca smatrali kaznenim djelom. Zbog postojanja tog zakona on je osjećao strah, psihički pritisak i opterećenje te strah od psihičkog zlostavljanja i ucjenjivanja. Sud ističe kako je seksualni život najintimniji aspekt privatnog života te miješanjem javnih vlasti u privatni život osoba je utjecaj na njegova prava. Na kraju suđenja došlo je do izmjene zakona. (Kondor-Langer, 2016)

Prema Kondor-Langer (2015) u Republici Hrvatskoj od 1. siječnja 1930. na snazi je bio Krivični zakonik za Kraljevinu Jugoslaviju u kojem se nalazi odredba o kažnjavanju protuprirodnog bluda. Krivičnim zakonikom iz 1951. bilo je propisano kažnjavanje za protuprirodni blud između osoba muškog spola, a teže kazne bile su pripisane za protuprirodni blud sa osobom koja nije navršila 14 godina ako je ta osoba bila nemoćna ili je počinjeno uporabom sile.

Nakon Krivičnog zakonika iz 1951., godine na snagu 1. srpnja 1977. godine stupa Krivični zakon Socijalističke Republike Hrvatske koje je uz nužne izmjene preuzela i Republika Hrvatska 1998. godine te je tim zakonom propisano identično biće kaznenog djela „Protuprirodnog bluda“. (Kondor-Langer, 2016)

Napredak u zaštiti LGBT+ prava vidljiv je u važećem Kaznenom zakonu iz 2011. godine kojim je definiran zločin iz mržnje kao kazneno djelo počinjeno zbog rasne pripadnosti, boje kože, vjeroispovijesti, nacionalnog ili etničkog podrijetla, invaliditeta, spola, spolnog opredjeljenja ili rodnog identiteta druge osobe. Tim zakonom je propisano da će se počinjenje zločina iz mržnje smatrati otegotnom okolnosti ako Kaznenim zakonom nije propisano teže kažnjavanje. (Kondor-Langer, 2016)

Uz Kazneni zakon koji je donesen 2011. godine veže se i Zakon o kaznenom postupku koji propisuje da su policijski službenici, istražitelji i državni odvjetnici te sudci obavezni postupati s posebnim obzirom prema žrtvama. (Kondor-Langer, 2016)

Svaki policijski službenik bi uvijek, ali posebno kada se nađe u situaciji da postupa s LGBT+ osobama koje su žrtve protupravnih ponašanja znati što je homofobija. (Kondor-Langer, 2016) Nažalost, istraživanje Myers et al. iz 2004. godine, koje je obuhvaćalo 222 heteroseksualna policijska službenika, pokazalo je da njih 25% prema LGBT+ osoba odnosilo bez poštovanja, 19% ih je nazvalo pogrđnim imenima, a 11% je iznosilo negativne komentare, 10% je izbjegavalo kontakt s LGBT+ osobama, a njih 60% je iznijelo da se kao policija prema LGBT+ osobama postupa na jednak način kao i prema heteroseksualnim osobama. (Myers, Forest i Miller 2004, prema Kondor-Langer, 2016)

Kondor-Langer (2016), kaže da je važno da se policijski službenici prema LGBT+ osobama (koje su najčešće žrtve različitih protupravnih ponašanja) odnose kao i prema svim drugim osjetljivim žrtvama i trebali bi imati ne osuđujući pristup i određen stupanj empatije kako bi pružili LGBT+ osobama podršku i osjećaj sigurnosti.

5. Nasilje nad LGBT+ osobama

„Nasilje nad LGBT osobama je skupni pojam kojim se opisuju i obuhvaćaju različiti oblici homofobnog ponašanja koje imaju za cilj ili posljedicu poniziti i povrijediti integritet, zdravlje i sigurnost osobe ili osoba samo zato što su se identificirale kao lezbijke, gejevi ili biseksualne osobe.“ (Poredoš Lavor, Šuperina, 2013:165) Prema Poredoš Lavor i Šuperina (2013) ekonomsko nasilje karakterizira nejednaka kontrola nad pristupom zajedničkim resursima poput uskraćivanja prava na vlasništvo ili uskraćivanje pristupa novcu i njegovom raspolaganju. Psihološko nasilje karakterizira izrugivanje, vrijeđanje, prijetnje i slično te se doživljava kao štetno za identitet i dobrobit. Fizičko nasilje karakterizira guranje, odguravanje, premlaćivanje, mučenje, ubojstvo te težina ozljeda može biti od minimalnih do trajne ozljede ili smrti. Seksualno nasilje karakterizira svaka seksualna aktivnost bez pristanka. U Hrvatskoj nasilje je doživjelo 51,3% LGBT osoba koje su bile ispitane u istraživanju koje su proveli Pikić i Jugović (2006) te od toga je 42% slučajeva bilo psihološko nasilje, 30% seksualno, a 15% fizičko nasilje. Istraživanje koje je provela udruga *Lori* potvrdilo je ono što su istraživali Pikić i Jugović te su došli do zaključka da je svaka druga homoseksualna osoba doživjela neki oblik nasilja.

5.1. Prevencija nasilja

Gail Mason (1993, prema Poredoš Lavor i Šuperina, 2013) navodi kako se prevencija nasilja može provesti kroz diskriminacijsko i antidiskriminacijsko zakonodavstvo, edukaciju, medije, sustav kaznenog pravosuđa, policiju, istraživanje i statistiku te prevenciju zajednice i edukacijske programe. Diskriminacijsko i antidiskriminacijsko zakonodavstvo prevenciju nasilja može provesti kroz različite zakone kojima bi diskriminalizirali homoseksualne odnose LGBT+ osoba. Mason također navodi kako bi se trebali preispitivati postojeći zakoni kako bi se uklonile diskriminacijske norme. Edukacija je nešto što bi se trebalo provoditi tijekom obrazovanja kroz točne i znanstveno utemeljene informacije o LGBT+ zajednici. U sklopu edukacije kao prevencije nasilja predlažu se tečajevi za osobe koje rade u školstvu, zdravstvu, socijalne radnike, psihologe i psihijatre koji će se u svojem radu susreti s homoseksualnošću, homofobijom, ali i nasiljem nad LGBT+ zajednicom. U sklopu medija primijećeno je kako oni ignoriraju vijesti o nasilju nad LGBT+ populacijom, a same žrtve se boje istupiti u medije. Mason smatra kako bi se trebali izvješćivati o svim oblicima nasilja iz mržnje u nadi kako bi to dovelo do rješavanja problema. Sustav kaznenog pravosuđa, prema Masonu, treba nasilje nad

LGBT+ osobama shvatiti kao ozbiljno nasilje tj. zločin te se zalaže za strože kazne. U sklopu prevencije nasilja u sustavu policije potrebno je obrazovanje policijskih službenika u sklopu nasilja iz mržnje te ih je potrebno obučiti o prevenciji takvog nasilja u lokalnim zajednicama. Kako bi se lakše razumjela težina zločina iz mržnje potrebni su nam istraživanje i statistika koji bi sa svojim točnim podacima pomogli u provođenju potrebnih mjera pomoću koji bih se suprotstavili i spriječili takvo nasilno ponašanje. Kao primjer prevencije zajednice i edukacijskih programa Mason navodi Sidney gdje su organizirane ulične ophodnje u područjima gdje se nalazi LGBT+ populacija kako bi te ulice noću bile sigurnije. (Mason 1993, prema Poredoš-Lavor, Šuperina, 2013)

6. Provođenje kvalitativnog istraživanja

Kvalitativno istraživanje za potrebe ovog rada provedeno je među četiri osobe, a kao metoda koristio se polustrukturirani intervju. Sudionici su izabrani pomoću metode snježne grude u skladu s njihovim spolom, dobi i seksualnoj orijentaciji. Intervjui su se provodili u siječnju 2023. godine te su trajali oko 30 minuta. Jedan dio intervjuja proveo se uživo, a dio online putem video poziva WhatsApp aplikacije. Za potrebe završnog rada odabrane su dvije ženske osobe: ispitanica od 22 godine koja je biseksualne orijentacije i ispitanica od 22 godine koja je aseksualne orijentacije. Oba odabrana muškarca su homoseksualne orijentacije od 24 godine, odnosno 38 godina. Prije početka intervjuja svi su bili upoznati s pojedinostima i potrebama istraživanja te su potpisali informativni pristanak za sudjelovanje u istraživanju. Teme sedam postavljenih pitanja su: osvještavanje seksualnosti, reakcije obitelji i prijatelja, sigurnost u svoju seksualnost, utjecaj seksualnosti na mentalno zdravlje, razina homofobije, tema homofobije na društvenim mrežama, pogrdni nazivi i usporedba Hrvatske s drugim europskim državama.

6.1. Rezultati istraživanja

Unutar prvog pitanja koje se odnosi na njihovu sigurnost u seksualnost i načinu na koji su došli do te spoznaje kodovi su adolescencija, retrospektivno osvještavanje seksualnosti, nesigurnost/sigurnost u seksualnu orijentaciju te mediji kao poticaj razmišljanja o seksualnosti.

P1: S 15 godina, odnosno u prvom razredu srednje škole, počela sam razmatrati činjenicu da me možda ipak ne privlače (samo) dečki. Nisam nikad prije razmišljala o tome, nije mi ni padalo na pamet da nisam straight. Počela sam razvijati osjećaje za jednu curu i čak i tad su mi zapravo trebali mjeseci da shvatim što se zaista događa. Kad jesam, počela sam se prisjećati dotadašnjih simpatija i shvatila da su mi se zapravo i prije sviđale i cure, samo to nisam tako interpretirala.

P4: Ne sjećam se točno na koji način sam otkrio da sam gay, u vrtiću sam „imao curu“, no sjećam se da su mi još u najranijoj dobi kada sam gledao crtiće bili „zanimljivi“ Ted i Barney iz Flintstonesa, a Vilma i Betty lijepe i dobro odjevene.

Drugo pitanje bilo je usmjereno prema reakcijama obitelji i prijatelja ispitanika te moguće promjene ponašanja nakon saznanja o drugačijoj seksualnosti. Tu su kodovi idući: potpuno

prihvatanje, potpuno prihvatanje i razumijevanje s vremenskim odmakom, prihvatanje od strane partnera, potpuno i djelomično prihvatanje, izbjegavanje pričanja o seksualnosti.

P3: Prijatelji znaju svi, obitelj pola-pola. Prijatelji su okej reagirali, ništa se nije promijenilo. Od obitelji zna tata, o mojoj seksualnosti ne pričamo i pravi se da ne zna za to, kao da mu nikad nisam rekao.

P1: Svi bliski i važni ljudi u mom životu znaju za moju seksualnost i svi su u redu s time. Imam mnogo prijatelja koji mi pružaju potporu i razumiju, imam sestru koja je sve prihvatila od prve sekunde kad sam joj rekla, mamu i tatu koji su, iako im je trebalo malo vremena, uspjeli preći preko usađenih predrasuda i u potpunosti sve prihvatiti, i dečka koji se ne osjeća ni najmanje „ugroženim“ samo zato što me privlače oba spola.

U trećem pitanju fokus je bio na sigurnost u vlastitu seksualnost. Kodovi koji su se tu našli su razlika u prihvatanju, razlika u razumijevanju, analiza simptoma seksualnosti, razlika između muškaraca i žena.

P1: Mislim da nemam točan odgovor na ovo pitanje. Jednostavno sam znala. Bilo je trenutaka kad sam sumnjala da sam samo gay, a bilo je i onih kad sam sumnjala da sam samo straight. To je, barem meni, jedna od mentalno najnapornijih stvari kao biseksualca – konstantna sumnja i promišljanje.

P2: Zbog toga jer, nakon što sam provela analizu svojih „simptoma“ da tako kažem, jednostavno sam shvatila da je to to. Ne privlače me žene niti na jedan način osim prijateljski, sasvim sam sigurna da me privlače muškarci kao partneri, ali ne kao seksualni partneri. Dakle kao seksualni partner me ne privlači nitko. Želim vezu s muškarcem, ali ne želim seksualnu vezu s muškarcem. Tako sam shvatila da sam aseksualna.

P3: Jednostavno znam da me muškarci privlače na svim razinama, a žene ne.

P4: Bio sam siguran u svoju seksualnost jer su me seksualno privlačili isključivo muškarci.

Naglasak u četvrtom pitanju je bio na mentalnom zdravlju nakon spoznaje o drugačijoj seksualnosti te na tome kako su se nosili s time. Kodovi koji se tu mogu naći su: mentalno zdravlje te dugotrajan proces ispitivanja.

P2: Zapravo mi je laknulo kada sam zbrojila sve u glavi i kada sam shvatila tko sam i što sam. Lakše sam mogla objasniti neke stvari sama sebi. Odbijanje odnosa s dečkom, nedopuštanje

ljudima da me grle i dodiruju bilo kako drukčije prije saznanja o aseksualnosti nisam mogla objasniti sebi. Mislila sam da sam luda. Ali nakon što sam pronašla članak o aseksualnosti (imala sam 15 godina) osjećala sam kako mi je laknulo.

P3: Dugo vremena sam se preispitivao, i bilo mi je teško to prihvatiti i bio je dug put dok sam uspio u potpunosti prihvatiti i taj dio sebe. Teško je bilo to prihvatiti ponajviše zbog društva koje mi je tada konstantno govorilo da je biti gay najgora stvar na svijetu. U tinejdžerskim danima nisam imao praktički nikakvu podršku, od bilo koga. Morao sam sam u sebi pronaći snagu da naučim voljeti i taj dio sebe.

P4: Nisam nikada imao problema s prihvaćanjem svoje seksualnosti niti sam se osjećao „drugačijim“ No znao sam da pripadam određenoj manjini.

Pitanje homofobije i susreta s njom je bilo peto pitanje ovog istraživanja sa pripadnim kodovima suptilna/direktna homofobija te homofobija od strane prijatelja.

P1: Susretala sam se, nasreću, samo sa suptilnom homofobijom. Najistaknutiji događaj bio bi kad me u drugom razredu srednje, jedan dečko „outao“ pred cijelim razredom, što se pretvorilo u grupnu prepirku i suptilno ruganje.

P4: S cca 20 godina ljubio sam se s dečkom u kvartu. Neki klinici su to vidjeli, drugi dan su mi letjele boce u stan kroz otvoren prozor.

Preposljednje pitanje odnosi se na njihova mišljenja o podršci u medijima u obliku „coming out“ videa te riječima poput „peder“ i „lezbijka“. Kodovi su važnost „coming out“ videa, ambivalentnost „coming out“ videa, nepoznavanje „coming out“ videa, važnost konteksta prilikom korištenja pojmova „peder“ i „lezbijka“.

P2: Ako osobi koja nije straight pomogne to da se snimi i postavi to na neku platformu da drugi ljudi to vide i šalju joj riječi podrške, reći ću, samo naprijed! Ali videi na tu temu su dvosjekli mač. Koliko će dobivati lijepih poruka punih podrške, dobivat će i jako ružnih komentara. I to je ono što je jako ružno. Također, riječi peder i lezbijka nisu uvrjedljive riječi, ako ih drugi ljudi ne upotrijebe kao uvrjedljive. Moja prijateljica koja je homoseksualne orijentacije sebe naziva lezbijkom i to nije njoj ništa uvrjedljivo. S druge strane, zatucani ljudi na Balkanu su riječ peder prikazali kao uvredu. Rečenica poput: „Pederu jedan!“, postala je sinonim za vrijeđanje neke osobe. I to je jako, jako loša stvar.

P3: *O coming out videima nemam mišljenje jer nisam previše upoznat s njima. Riječ peder ovisi iz čijih usta izlazi. Ako izlazi iz usta mojih prijatelja koji su gay ili za koje znam da nisu homofobni mi je okej. Ako me netko random tako nazove, to nije u redu. Dakle sve ovisi o osobi i kontekstu.*

Posljednje pitanje bavi se mišljenjem ispitanika o pravima LGBT+ osoba u Hrvatskoj naspram prava u europskim državama. Pa su tako kodovi: Hrvatska kao zemlja koja je više/manje homofobna, kaskanje Hrvatske za ostalim zemljama Europe, razlika u regijama te važnost Pride-a u smanjenju homofobije.

P1: *Imala sam jako velike sreće dosad da sam bila okružena osobama koje su me prihvatile, tako da iz moje perspektive, Hrvatska i nije toliko homofobna zemlja – no, to je samo moja perspektiva. Smatram da uvijek ima prostora za napredak, dokle god ostaje u granicama normale i ni sa čime se ne pretjeruje.*

P2: *Hrvatska, kao i sve ostale balkanske zemlje i dalje „kaska“ za ostalim evropskim zemljama kada su u pitanju prava LGBT+ osoba. Hrvatska je također, po mom mišljenju homofobična zemlja zbog ljudi koji žive u njoj. Doista, postoje razumni ljudi puni podrške za LGBT osobe, ali smatram da u Hrvatskoj postoji puno više homofoba i zlostavljača koji bi zlostavljali neku osobu „samo zato što je gej“ i to je ružna strana Hrvatske. Ne bi čak znali ni objasniti zašto im smeta ta „gej osoba“. Ljudi su neobrazovani i zatucani. Samo zbog toga što je nešto drugačije, ne znači da je krivo. Ako ti nisi član LGBT+ zajednice, ne znači da ljude koji to jesu trebaš gledati drukčije i zlostavljati na bilo koji način. Trebaš ih prihvatiti i trebaš im biti podrška. No, dok se to dogodi u Republici Hrvatskoj, mislim da će proći još jako, jako puno desetljeća. Ako ne i stoljeća.*

P3: *Ovisi gdje si u Hrvatskoj i kojim ljudima se uspiješ okružiti. U Zagrebu je situacija znatno bolja nego u ostatku RH, jer je puno lakše naći ljude slične sebi i na taj način izgraditi mrežu podrške. U manjim sredinama je to puno teže. I općenita klima mi se u Zagrebu čini puno manje homofobna nego u ostatku RH. Prije ćeš u Zagrebu naći djeda ili baku koji su okej s LGBT zajednicom nego npr. u Slavoniji odakle sam ja. Što se tiče prava situacija je na papiru puno bolja nego prije, ali i dalje je dug put prema boljoj situaciji što se tiče toga. Npr. zakon ti omogućuje da odeš na policiju prijaviti ako te netko napadne na temelju seksualne orijentacije i/ili rodnog izričaja, ali kakva će te situacija dočekati kada dođeš u policiju postaju to nitko ne zna. Čuo sam slučajeve gdje policijski službenici takve situacije ne shvaćaju ozbiljno jer su i sami homofobi i stoga odbijaju pomoći osobama koje dožive takvo što. Rekao bih da nije toliko*

problem u zakonima i pravima koliko je u samome društvu i glavama pojedinca gdje prava i zakoni ne mogu pomoći da ne budu homofobni ako jesu.

P4: Mislim da se puno evoluiralo od prvog Pride-a u Zagrebu i Splitu, mislim da se kolektivno prihvaćanje promijenilo na bolje no da još uvijek postoje zadržani homofobi pa se tako nažalost događaju i incidenti. Ali isto tako smatram da se danas ozbiljnije tretiraju zločini iz mržnje nego prije npr. 20 godina. Teško mi je reći smatram li Hrvatsku homofobnom zemljom jer ako usporedimo države gdje su istospolni brakovi dozvoljeni, te parovi mogu posvajati djecu te s druge strane one u kojima je biti homoseksualac zakonski kažnjivo, prije bih se naklonio uvjerenju da nismo homofobna država.

6.2. Zaključak istraživanja

Istraživanje je pokazalo da je ženski dio ispitanika svoju seksualnost počelo shvaćati u vrijeme puberteta, odnosno u vrijeme početka srednje škole, dok muški ispitanici navode kako su svoju orijentaciju počeli primjećivati od najranijeg djetinjstva. Obje ispitanice navode kako ih njihova najbliža obitelj i prijatelji prihvaćaju te su puni razumijevanja i ne osjećaju se ugroženima. Jedan od ispitanika navodi kako svi prijatelji znaju, a obitelj zna djelomično, odnosno navodi se samo otac koji zna te kako „se pravi da ne zna za to“, a drugi ispitanik navodi kako majka zna njegovu seksualnost i da je odlično prihvatila.

Na pitanje od tome kako su znali koje su seksualnosti troje od četvero ispitanika je „jednostavno znalo“ dok jedna osoba nije bila u potpunosti sigurna te je „analizirala svoje simptome“. Pitanje koje se odnosi na njihovo mentalno zdravlje nakon spoznaje seksualnosti, svatko je prošao drugačije. Njihovi odgovori mogu se podijeliti tako da se dvoje ispitanika osjećalo kao da im je laknulo i nisu imali problema s time, jedna osoba je imala problem s prihvaćanjem što povezuje najviše s društvom, a jedna posebno naglašava da je to utjecalo na mentalno zdravlje i da joj je trebao duži period da „u potpunosti postane ono što je“.

Na pitanje koje se odnosi na homofobiju i suočavanje s njom svi ispitanici su odgovorili da su se susreli, kod nekih je bilo riječ o „suptilnoj homofobiji“, a kod drugih se to proteže kroz cijeli život ili su pak doživjeli fizičko nasilje poput „lete boce u stan kroz otvoren prozor“.

Kada je riječ o „coming out video“ odgovori su podijeljeni, ispitanici navode kako ne znaju što su ti videi da te da nisu upoznati s njima, dok kod ispitanica jedna je navela kako je takve videe gledala u velikoj količini kada je prepoznala svoju seksualnost, a druga zaključuje da ako su takvi videi nešto što bi pomoglo osobama koje su u procesu „izlaska iz ormara“ onda ih smatra pozitivnim, ali s dvosjeklim mačem jer „koliko će dobivati lijepih poruka punih

podrške, dobivat će i jako ružnih komentara. I to je ono što je jako ružno..“ . Jesu li riječi „peder“ i „lezbijka“ uvredljive za ispitanike ovisi o kontekstu te navode da je bitna osoba i kontekst u kojem su te riječi upotrijebljene. Kod pitanja o mišljenju o LGBT+ zajednici i Hrvatskoj kao homofobnoj državi, ispitanici navode kako Hrvatska zaostaje naspram drugih država, ali da se ipak od prvog Pride-a situacija promijenila.

7. Zaključak

Znanstvenici iz različitih područja složili su se da bilo koja seksualna orijentacija nije pitanje izbora. Jedino što ostaje svakoj osobi na izbor je hoće li ju prihvatiti ili ne. Seksualna prava kao i pravo na slobodu izražavanja seksualne orijentacije su ljudska prava, a traženjem objašnjenja za homoseksualnost ili bilo koju drugu seksualnost ili rodnu pripadnost ne smije biti izgovor za nepoštivanje ljudskih prava. (Kondor-Langer, 2016)

U Hrvatskoj prva lezbijska udruga osnovana je 1989. te u svojim počecima svoju aktivnost baziraju na SOS telefonima i informiraju od AIDS-u. Godine 2002. udruga Kontra i organizacija Iskorak organiziraju prvu paradu ponosa u Zagrebu, a veća parada u Splitu 2011. godine koja je ostala zapamćena po velikom nasilju. 2013. godine referendumom za koji se zalaže građanska udruga „U ime obitelji“ odlučilo se kako je brak zajednica između muškarca i žene te predsjednica građanske udruge, Željka Markić, navodi kako je cilj referenduma da pripadnici LGBT+ zajednice nemaju ista prava kao i heteroseksualni parovi. Iako je došlo do zabrane sklapanja braka između gay osoba, 2014. godine Hrvatska je usvojila Zakon o životnom partnerstvu kojim istospolnim parovima daju gotovo sva prava izuzev onog o posvajanju djece.

Istraživanje koje je provedeno nad članovima LGBT+ zajednica pokazuje kako ima još mnogo mjesta za napredak. Najviše su prihvaćeni od strane prijatelja pa tek onda od strane obitelji, što se pokazuje kod nekih da samo određeni članovi znaju za njihovu seksualnu orijentaciju i biraju se ponašati kao da ne znaju ništa o tome. Bez obzira na godine ispitanika svi su u većoj ili manjoj mjeri na svojoj koži iskusili neki oblik homofobije. Ono što im je svima zajedničko i može se iščitati iz njihovih odgovora je da su najčešći problem starije generacije koje su često tradicionalnije te također navode kako prihvaćanje LGBT+ populacije i njihove seksualnosti ovisi i o području u kojem se nalaze.

Literatura

Bibliografija:

1. Čemažar S. A., Mikulin T., Europeizacija kao (ne)prijateljica: Razvoj LGBT pokreta u Hrvatskoj, 2017.
2. Kondor-Langer, M., Zaštita prava LGBT osoba: zakonodavstvo i policija, 2016.
3. Poredoš Lavor D., Šuperina M., LGBTIQ osobe – izazovi struke i društvene tolerancije, 2013.
4. Vučković Juroš T., Socijalna isključenost seksualnih manjina u Hrvatskoj, 2014.
5. Žegura, I. Coming out, Naklada MD (Biblioteka Kantarion), Zagreb, 2006.

Mrežni izvori:

1. <http://www.lori.hr/hr/> (Udruga Lori, pristupljeno 25.12.2022.)
2. <https://transequality.org/issues/resources/understanding-nonbinary-people-how-to-be-respectful-and-supportive>, (Understanding Nonbinary People: How to Be Respectful and Supportive, pristupljeno 28.1.2023.)
3. <https://www.ilga-europe.org/about-us/who-we-are/glossary/>, (ILGA Europe, Our glossary, pristupljeno 27.1.2023.)
4. <https://www.britannica.com/topic/homophobia>, (Britannica, Homophobia, pristupljeno 28.1.2023.)
5. <https://www.britannica.com/topic/sexual-orientation>, (Britannica, Sexual orientation, pristupljeno 28.1.2023.)